

Н. М. Булат

аспірантка кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ДОМЕННОГО ІМЕНІ В СИСТЕМІ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

З огляду на цінність доменного імені у сучасному інформаційному суспільстві питання правової охорони даного об'єкту набуває все більшої значущості, що, у свою чергу, обумовлює необхідність його дослідження з позиції права інтелектуальної власності. Велику роль при цьому відіграє з'ясування місця доменного імені у системі об'єктів права інтелектуальної власності, виявлення ознак доменного імені як такого, що належить до певної групи об'єктів права інтелектуальної власності, а також його особливостей, що дозволяють відмежувати даний об'єкт від суміжних понять.

Відомо, що перелік об'єктів права інтелектуальної власності (хоча і депо умовно) прийнято поділяти на групи.

Так, О. О. Штефан пропонує наступну класифікацію. Першу групу складають об'єкти авторського права та суміжних прав. Другу — об'єкти патентного права, а також комерційна таємниця та ноу-хау. До третьої групи належать засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Четверта група об'єднує інші об'єкти інтелектуальної діяльності [1, с. 70—71].

За О. А. Подопригорою, першу групу складають об'єкти авторського права та суміжних прав. До другої групи належать об'єкти промислової власності: винаходи, корисні

моделі, промислові зразки, компоновання (топографії) інтегральних мікросхем, раціоналізаторські пропозиції. Сюди ж примикають сорти рослин і породи тварин, які прирівняні до них за своїм правовим режимом (третья група) [2, с. 711–712]. У четверту групу включені засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг [2, с. 712].

М. З. Николук виділяє об'єкти авторського права і суміжних прав, об'єкти промислової власності (об'єкти патентного права та засоби індивідуалізації) та нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності [3].

Як бачимо, запропоновані класифікації, хоча і дещо різняться, проте багато у чому схожі. Адже поділ об'єктів права інтелектуальної власності на групи бере свій початок з поділу творчої діяльності на духовну і науково-технічну [4], і власне сутність інтелектуальної, творчої діяльності, у результаті якої створюється той чи інший об'єкт, а також його призначення, можна вважати основними критеріями, що лежать в основі класифікації об'єктів права інтелектуальної власності. Таким чином, на нашу думку, об'єкти права інтелектуальної власності можна згрупувати наступним чином:

1) перша група — об'єкти авторського права та суміжних прав;

2) друга група — об'єкти права промислової власності та прирівняні до них:

— об'єкти патентного права (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, а також сорти рослин і породи тварин);

— засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг (комерційні найменування, торговельні марки, географічні зазначення);

– раціоналізаторські пропозиції, комерційні таємниці;

3) третя група — інші об'єкти права інтелектуальної власності, які отримали назву нетрадиційних результатів інтелектуальної діяльності [4]: наукові відкриття, компонування інтегральних мікросхем.

Зауважимо, що така класифікація є умовною та група нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності у ній виділена через те, що дані об'єкти не можна віднести до інших груп (не через їх «новизну» у законодавстві).

Якщо ж спробувати знайти місце доменного імені у системі об'єктів права інтелектуальної власності, то, вочевидь, його варто віднести до другої групи, а саме — до засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів, послуг та, як потрібно додати, Інтернет-ресурсів, бо головне призначення доменного імені — індивідуалізувати певний ресурс у мережі. Саме така позиція має найбільше прихильників серед науковців [4; 5; 6; 7].

Однак у Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 червня 2016 року, доменне ім'я разом з генетичними ресурсами, традиційними знаннями, фольклором віднесено до «нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності та інших результатів інтелектуальної діяльності» [8]. Очевидно, під час такого висновку автори вищезгаданої Концепції виходили з новизни правового регулювання як критерію для виокремлення групи нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності. Однак застосування даного критерію не дозволяє врахувати призначення доменних імен, яке має бути вирішальним фактором для з'ясування їх місця у системі об'єктів права

інтелектуальної власності. З огляду на це, слушною є думка Н. Майданик, яка визначає доменні імена як нетрадиційні засоби індивідуалізації [9], ніби синтезуючи обидва підходи (той, що закладений у вищезазначеній Концепції, та той, що підтримується більшістю науковців).

У якості засобів індивідуалізації доменні імена володіють певними ознаками, що притаманні даній групі об'єктів права інтелектуальної власності. Так, основним призначенням засобів індивідуалізації є ідентифікація певних об'єктів. Дане положення справедливо і щодо доменних імен. Специфічними ж об'єктами, які позначають доменні імена, є Інтернет-ресурси. Іншою ознакою засобів індивідуалізації загалом і доменних імен зокрема є те, що для забезпечення правової охорони засобів індивідуалізації не надається правове значення творчому характеру досягнутого результату. Як зазначає А. І. Кубах, засоби індивідуалізації є результатами інтелектуальної, однак не творчої діяльності, й у відносинах, що виникають з приводу цих об'єктів, немає такого суб'єкта, як творець [10, с. 77]. Звідси — наступна ознака доменних імен: право на доменне ім'я не включає особисті немайнові права. Адже щодо засобів індивідуалізації не передбачено особистих немайнових прав, і зміст права інтелектуальної власності на такі об'єкти становлять лише майнові права [102, с. 77].

Володіючи, таким чином, основними ознаками, що притаманні засобам індивідуалізації, доменне ім'я разом з тим має певні особливості. По-перше, на відміну від інших засобів індивідуалізації, доменне ім'я володіє абсолютною (не відносною) унікальністю. Як наслідок — тотожні доменні імена не можуть позначати різні Інтернет-ресурси, та право на використання доменного імені

не може передаватися з одночасним збереженням такого права за первісним володільцем. Утім, (і це можна умовно вважати другою особливістю) володільць прав на доменне ім'я може надати іншим особам право на використання доменного імені у «своїй» доменній зоні, тобто можливим є делегування відповідних доменів нижчого рівня, яке українська судова практика визначає як «процес надання можливості певній особі користуватися певним доменним іменем» [11].

Таким чином, у системі об'єктів права інтелектуальної власності доменне ім'я варто віднести до засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів, послуг та Інтернет-ресурсів, бо головне призначення доменного імені — індивідуалізувати певний ресурс у мережі. Як засоби індивідуалізації доменні імена володіють певними ознаками, що притаманні даній групі об'єктів права інтелектуальної власності: вони призначені для індивідуалізації певних об'єктів (Інтернет-ресурсів), для забезпечення правової охорони доменних імен не надається правове значення творчому характеру досягнутого результату, право на доменне ім'я не включає особисті немайнові права. Володіючи основними ознаками, що притаманні засобам індивідуалізації, доменне ім'я разом з тим має певні особливості. Так, доменне ім'я володіє абсолютною (не відносною) унікальністю, а володільць прав на доменне ім'я має право делегувати у відповідній доменній зоні домени нижчих рівнів іншим суб'єктам.

Література

1. Право інтелектуальної власності : Акад. курс. Підруч. для студ. вищих навч. закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. — К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. — 696 с.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. — 5-те вид., перероб. і допов. / за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. — К. : Юрінком Інтер, 2013. — Т. I. — 832 с.
3. Николіук М. З. Подібність і розбіжності права власності та права інтелектуальної власності: обліковий аспект / М. З. Николіук // Вісник Житомирського державного технологічного університету. — 2008. — № 2 (44). — С. 111–115.
4. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. — 3-тє вид., К. : Юрінком Інтер, 2010. — 976 с.
5. Серго А. Доменные имена / А. Серго. — М. : Бестселлер, 2006. — 368 с.
6. Щурова И. А. Доменные имена: понятие, осуществление и правовое обеспечение в предпринимательской деятельности : монография / И. А. Щурова. — М. : Юридическое издательство «ЮРКОМПАНИ», 2012. — 180 с. — («Актуальные юридические исследования»).
7. Бонтлаб В. В. Цивільно-правове регулювання доменних імен : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / В. В. Бонтлаб. — К., 2006. — 15 с.
8. Про схвалення Концепції розвитку телекомунікацій в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.2006 р. № 316-р зі зм., внес. зг. з Розпорядженням Кабінету Міністрів-України № 1612-р від 27.12.2008 р.; станом на 27.12.2008 р. — Електрон. дан. (2 файли). — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/316-2006-p>. — Назва з екрана.
9. Майданик Н. Здійснення права на доменне ім'я в мережі Інтернет / Н. Майданик // Юридична Україна. — 2009. — № 7 (79). — С. 62–67.
10. Кубах А. І. Право інтелектуальної власності : Навч. посібник / А. І. Кубах. — Харків : ХНАМГ, 2008. — 149 с.

Актуальні проблеми приватного права

11. Рішення Господарського суду міста Києва від 22 березня 2016 року у справі № 910/28172/15 [Електронний ресурс]. — Електрон. дан. (1 файл). — Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56847587>. — Назва з екрана.